

เอกสารวิชาการ

สรุปวาระปฏิรูป

เรื่อง การปฏิรูปการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง
และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้
ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. ....

ของ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ
สำนักกรรมการ 3
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารวิชาการสรุปวาระปฏิรูป เรื่อง การปฏิรูปการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน เพื่อชุมชนเข้มแข็ง และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. ....

กลุ่มงาน คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สำนักกรรมการ 3
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
(มีนาคม 2561)

การปฏิรูปการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง
และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน
เพื่อชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. .... *

ดำรง วรรณสอน
รัตติยา พนาจันทร์

ที่มา/สภาพปัญหา/เหตุผลความจำเป็น

การปลูกและการดูแลต้นไม้ที่ปลูกให้เจริญเติบโตเหมือนจะเป็นเรื่องง่ายที่ทุกคนทำได้ แต่ในข้อเท็จจริงทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชน ได้มีการรณรงค์ให้มีการปลูกต้นไม้ในช่วงเกือบ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งการปลูกต้นไม้ริมทางสาธารณะ การปลูกต้นไม้ในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ทั้งของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ในสถานที่ราชการ โรงเรียน วัด หรือพื้นที่ว่างของเอกชน รวมถึงพื้นที่ภายในครัวเรือนของประชาชน หรือแม้กระทั่งการปลูกป่า แต่รูปธรรมของการปลูกต้นไม้ในที่ดินประเภทต่าง ๆ ยังไม่ปรากฏให้เห็นเป็นประจักษ์อย่างชัดเจน ประเทศไทยยังคงมีการรณรงค์ให้ปลูกต้นไม้ในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความเขียวขจี ความร่มรื่น หรือสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในด้านคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจในเชิงประจักษ์แต่อย่างใด

สภาพภูมิอากาศทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา ยังคงประสบปัญหาความร้อนและแห้งแล้งอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม บรรดาต้นไม้ต่าง ๆ ที่ปลูกไว้ไม่สามารถลดทอนความร้อนของอากาศได้ ยังคงมีความร้อนสะสม ทำให้เกิดสภาวะเรือนกระจก ในขณะที่เดียวกันมีต้นไม้จำนวนมากที่ตายไปเนื่องจากความร้อนและความแห้งแล้งของภูมิอากาศ ต้นไม้ที่เคยได้มีการรณรงค์ให้ปลูกเอาไว้ในหลายปีหลายโอกาส ไม่สามารถสร้างความร่มรื่นหรือช่วยลดสภาวะความร้อนให้ทุเลาเบาบางไปได้แม้แต่น้อย

* ดำรง วรรณสอน นิติกรชำนาญการพิเศษ , รัตติยา พนาจันทร์ นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ สำนักกรรมการ 3 สรุปจากรายงาน เรื่อง “การปฏิรูปการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. ....” สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559.

เหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจกล่าวได้ว่า การรณรงค์ให้มีการปลูกต้นไม้ที่ผ่านมา ซึ่งใช้ทั้งงบประมาณ กำลังคน ต้นไม้จำนวนมหาศาล ยังไม่ประสบความสำเร็จ เราจึงต้องเผชิญกับปัญหาความร้อนและความแห้งแล้งของภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง

เหตุผลความจำเป็น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ควรต้องได้รับการแก้ไขเพื่อสร้างประเทศไทยให้มีความร่มรื่น เป็นประเทศที่อุดมด้วยพรรณไม้นานาพันธุ์ มีพื้นที่สีเขียวที่สร้างมูลค่าเพิ่มทั้งด้านคุณภาพชีวิต มูลค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การรณรงค์การปลูกต้นไม้ยังไม่ประสบความสำเร็จ อยู่ที่ปัจจัยหลัก 2 ประการ กล่าวคือ (1) มีเพียงการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ แต่ขาดการส่งเสริมให้มีการดูแลต้นไม้ให้อยู่รอดและเจริญเติบโตได้ และ (2) การขาดการบริหารจัดการการปลูกและการดูแลต้นไม้ โดยยังคงมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดเจ้าภาพในการบูรณาการ ทั้งด้านการส่งเสริม การปลูก การบำรุงดูแลรักษา และวิทยาการด้านรุกขวิทยา

ดังนั้น จากสภาพปัญหาและเหตุผลความจำเป็นข้างต้น จึงต้องมีการปฏิรูปการปลูกและการดูแลต้นไม้เสียใหม่ เพื่อให้การปลูกต้นไม้มีรูปธรรมแห่งความสำเร็จอย่างแท้จริง มีเจ้าภาพและมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน รวมทั้งต้องมีการปฏิรูปการปลูกและการดูแลต้นไม้ให้อยู่รอด มีพื้นที่สีเขียวที่สร้างความร่มรื่นชุ่มชื้น และการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เกิดขึ้นในแผ่นดินไทย สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชน การท่องเที่ยว วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ ลดภาวะโลกร้อนและก๊าซเรือนกระจก โดยมีปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามกระบวนการประชาธิปไตยเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนวาระปฏิรูปนี้ ให้บรรลุผลวัตถุประสงค์และสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

วิธีการปฏิรูป

1. วิธีการปฏิรูป เพื่อให้เกิดการปฏิรูปที่นำไปสู่การบริหารที่ดีในการปลูกและดูแลต้นไม้ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน จะต้องปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การรณรงค์ทางสังคม เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และความตระหนักและศักยภาพ ตลอดจนแรงจูงใจถึงคุณค่าของการปลูกและการดูแลต้นไม้ในชุมชน ความชัดเจนต่อเนื่องและทิศทางที่มั่นคงของนโยบายที่เป็นวาระแห่งชาติ เจตจำนงที่แน่วแน่ทางการเมือง (Strong Political Commitment) ในการผลักดันเรื่องนี้ให้เป็นรูปธรรมและยั่งยืน และการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับตามกระบวนการประชาธิปไตย (People and Community Participation) เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิรูปการปลูกและการดูแลต้นไม้ในชุมชน โดยมีประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญประกอบด้วย

1) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับการปลูกและการดูแลต้นไม้ในชุมชน มีการรณรงค์ทางสังคมและการศึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Motivation) และการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทั้งต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ มีเจ้าภาพในการบริหาร มีเอกภาพ มีการบูรณาการ ลดข้อขัดข้องของกฎหมาย มีกลไกขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกระดับตามกระบวนการประชาธิปไตย

2) การปฏิรูปกลไกการขับเคลื่อนปลูกและการดูแลต้นไม้ในชุมชนให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน โดยให้มีโครงสร้างหรือกลไกในการปฏิบัติเชื่อมโยง (Connectivity) ในทุกระดับตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดและระดับนโยบาย ควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ต้นไม้ภาคประชาชน ผนึกกำลังให้เกิดการรณรงค์ทางสังคมและร่วมกันขับเคลื่อนการปลูกและการดูแลต้นไม้ในชุมชน

3) ปฏิรูปกระบวนการปฏิบัติในพื้นที่ทั้งระบบ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปลูกและดูแลต้นไม้ให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และเป็นกลไกเครือข่ายการปฏิบัติที่สำคัญในรูปแบบของประชาคม แผนพัฒนา กฎระเบียบหมู่บ้านชุมชน สร้างความเป็นเจ้าของและหวงแหนต้นไม้ที่ปลูก โดยการสนับสนุนของภาครัฐในรูปแบบและกระบวนการพระราชรัฐ

4) ปฏิรูปฐานข้อมูล (Data Base) การปลูกต้นไม้และพื้นที่การปลูก ให้เป็นฐานข้อมูลทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ สำหรับการประเมินผลและการดูแลต้นไม้ที่ปลูก รวมถึงการสร้างระบบสารสนเทศพันธุ์ไม้ ทั้งพันธุ์ไม้หายาก พันธุ์ไม้เฉพาะถิ่น พันธุ์ไม้ตามภูมิสังคม มีคลังต้นไม้ในชุมชนและทุกพื้นที่ รวมทั้งให้มีการปฏิรูปและสร้างองค์ความรู้ เพื่อสนับสนุนและให้บริการประชาชน (Technical and Service) ในการปลูกต้นไม้และวิทยาการด้านรุกขวิทยา เพื่อเกิดความหลากหลาย มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของต้นไม้

2. เป้าหมายการปฏิรูป ได้แก่

1) การปฏิรูปการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน มีเป้าหมายของการปฏิรูปเพื่อให้เกิด

(1) มีนโยบายที่ชัดเจนและมีการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน ที่มีเจ้าภาพรับผิดชอบชัดเจนในทุกระดับ มีบูรณาการ มีเอกภาพ และการมีส่วนร่วมตามกระบวนการพระราชรัฐที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

(2) เกิดเครือข่ายความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางพระราชรัฐ

(3) เพิ่มพื้นที่สีเขียว เพิ่มต้นไม้ในชุมชน สังคม เป็นทุนทางสังคม เป็นคุณค่าและมูลค่าเพิ่มต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และเป็นทรัพย์สินที่เป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

(4) ขยายผลเศรษฐกิจพอเพียงลงไปในชุมชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งเป็นการเชื่อมโยงกับแหล่งน้ำในชุมชน

(5) เป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มพื้นที่ป่าไม้อีกหนึ่งทางหนึ่ง ลดอุณหภูมิความร้อนและสภาวะโลกร้อนและความแห้งแล้ง เป็นชุมชนสีเขียวที่เปลี่ยนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศเป็นคาร์บอนเครดิตได้

ทั้งนี้ การปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน เพิ่มพื้นที่สีเขียว ลดปัญหาภัยแล้งและอุณหภูมิในประเทศ เพิ่มคุณค่าต่อการดำรงชีวิตและเป็นทรัพย์สินของประชาชนจากต้นไม้ที่ปลูก รวมทั้งเป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

2) พื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย

(1) พื้นที่สาธารณะที่หน่วยงานของรัฐครอบครองและใช้ประโยชน์ เช่น ริมนนสาธารณะ ทางหลวง ทางหลวงชนบท เส้นทางในหมู่บ้าน/ชุมชน พื้นที่ว่างของหน่วยงานราชการ หน่วยทหาร พื้นที่ว่างในหมู่บ้าน/ชุมชน วัดวาอาราม สถาบันทางศาสนาต่าง ๆ โรงเรียน (บวร) และที่สาธารณประโยชน์อื่น ๆ ในชุมชน

(2) พื้นที่ของประชาชนและเอกชนที่ถือครองไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น พื้นที่รอบบ้านพักหรือครัวเรือน พื้นที่บริเวณหัวไร่ปลายนา พื้นที่ว่างในหน่วยงาน สำนักงานของภาคเอกชน

ทั้งนี้การปลูกต้นไม้และการดูแลต้นไม้ในพื้นที่เป้าหมาย ต้องคำนึงถึงหลักการปลูกและดูแลต้นไม้อย่างถูกต้องตามหลักการของรุกขวิทยา ชนิดและพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศและภูมิสังคมของพื้นที่ มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อชุมชน

การสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

การปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน จะประสบความสำเร็จในการดำเนินการขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากภาครัฐ โดย

1. นโยบายรัฐบาลและเจตจำนงที่แน่วแน่ทางการเมือง (Strong Political Commitment) โดยรัฐบาลจะต้องมีนโยบายการปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ในชุมชนที่ชัดเจนต่อเนื่องเป็นวาระแห่งชาติ แสวงหาการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ประชากรรัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนผนึกกำลังในการขับเคลื่อนนโยบายสนับสนุนส่งเสริมการรณรงค์ทางสังคมและการศึกษา เพื่อสร้างความตระหนัก ศักยภาพและสร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน ขจัดปัญหาข้อขัดข้อง เช่น กฎหมาย ระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคของการดำเนินงาน รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ในด้านการปลูกต้นไม้ เผยแพร่สนับสนุนประชาชน ตลอดจนการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและประชารัฐมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้

2. รัฐต้องส่งเสริมและกระจายอำนาจการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน ให้ชุมชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องนี้ โดยภาครัฐให้การส่งเสริมสนับสนุนตามกระบวนการประชารัฐ ขจัดปัญหาข้อขัดข้องให้แก่ภาคประชารัฐ เพื่อให้ชุมชนและภาคเอกชนมีขีดความสามารถและศักยภาพในการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน และนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

3. รัฐบาลต้องมีมาตรการจูงใจ (Motivation) ให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกันในการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนให้อยู่รอด เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีให้แก่บุคคล เอกชน หรือกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ที่ปลูกและดูแลให้อยู่รอดในพื้นที่ การส่งเสริมให้มีรายได้จากคาร์บอนเครดิต การส่งเสริมให้การปลูกต้นไม้เป็นอาชีพ ส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) การแก้ไขกฎหมายบางฉบับเพื่อให้ประชาชนสามารถนำต้นไม้ที่ปลูกไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกไม้หวงห้ามบางประเภท เช่น สัก พะยูง ยางนา เป็นต้น รวมทั้งการประเมินมูลค่า ปลูกต้นไม้ให้เป็นเงินออม หรือใช้ต้นไม้ที่ปลูกเป็นอาชีพเป็นสินทรัพย์ เพื่อการออม การกู้ยืม หรือเป็นสินทรัพย์เพื่อการลงทุน หรือเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ประโยชน์ที่จะเกิดกับประชาชน

1. ประชากรรัฐและชุมชนมีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน ร่วมกันอย่างยั่งยืน เป็นรากฐานของการสร้างจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตย
2. มีต้นไม้และมีการดูแลต้นไม้ในชุมชน เพื่อรองรับปริมาณน้ำและลดปัญหาความร้อนของภูมิอากาศและภาวะความแห้งแล้งในชุมชน
3. เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเกิดความร่มรื่นร่มเย็น เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ดินและน้ำ
4. เกิดคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทั้งต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

กำหนดเวลาการปฏิรูป

1. ระยะที่ 1 ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม 2559 ศึกษาและพัฒนากลไกการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานความเข้าใจและเป้าหมายร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ประเด็นเป้าหมายและวิธีการปฏิรูป
2. ระยะที่ 2 เดือนสิงหาคมถึงกันยายน 2559 จัดสัมมนารวบรวมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำรายงานการขับเคลื่อนการปฏิรูปเสนอต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ในประเด็นการบริหารจัดการกระบวนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน ตลอดจนแนวทางการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ต่อเนื่องและยั่งยืน
3. ระยะที่ 3 ระหว่างเดือนกันยายน 2559 เป็นต้นไป เป็นการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับ และขยายผลไปสู่การขับเคลื่อนทั้งประเทศ

แหล่งที่มาของงบประมาณ

การบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน มีแหล่งงบประมาณมาจาก

1. งบประมาณบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ชาติของรัฐบาล
2. งบประมาณในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติ
3. งบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. งบประมาณสมทบจากประชากรภาคธุรกิจเอกชน ในลักษณะกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)
5. งบประมาณจากประชากรภาคประชาชน
6. งบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน
2. ทุกส่วนราชการ กระทรวง/กรม หน่วยทหาร หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานในกำกับของรัฐทุกหน่วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานภาคเอกชน ร่วมเป็นเจ้าภาพดำเนินการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน

3. เครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชนร่วมเป็นเจ้าภาพผนึกกำลังกับภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนตามกระบวนการประชารัฐ

ข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปครั้งนี้จะนำไปสู่การมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน เกิดความตระหนักและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามกระบวนการประชารัฐ ที่ให้ความสำคัญกับการปลูกต้นไม้และดูแลต้นไม้ในชุมชน อีกทั้งต้องเป็นกระบวนการในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มต่อการดำรงชีวิต วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจ

1. วาระการปฏิรูปที่ 1 ปฏิรูปให้มีกฎระเบียบการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนให้เกิดความชัดเจนทั้งในทางนโยบาย ยุทธศาสตร์และการขับเคลื่อนทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทางอย่างเป็นเอกภาพ มีเจ้าภาพ มีโครงสร้างกลไกการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ให้ได้ผลเป็นรูปธรรม โดยมีข้อเสนอให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. .... เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว มีสาระสำคัญประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

- บทที่ว่าด้วย นโยบายของการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน
- หมวดที่ว่าด้วย คณะกรรมการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการระดับชาติที่วางแผนนโยบาย หลักการสำคัญของการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน
- หมวดที่ว่าด้วย กลไกการบริหารและการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ ทั้งที่เป็นกลไกระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้านชุมชน และเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน
- หมวดที่ว่าด้วย กระบวนการปฏิบัติในพื้นที่ตามกระบวนการประชารัฐ ที่เกิดจากการริเริ่มและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

2. วาระการปฏิรูปที่ 2 ปฏิรูปให้มีกลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ ในชุมชน ตามกระบวนการประชารัฐทั้งในระดับนโยบายหรือระดับชาติ ระดับพื้นที่ จังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้านชุมชน แล้วขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ มีการบูรณาการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ โดยมีกลไกต่าง ๆ ต่อไปนี้

คณะกรรมการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งแห่งชาติ (กมช.)

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งแห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “กมช.” ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานคนที่สาม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนส่วนราชการ

หน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ประธานหอการค้าไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ ผู้แทนเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน ที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน 5 คน เป็นกรรมการ ให้รองปลัดกระทรวงมหาดไทยที่ได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(2) เสนอแนะคณะรัฐมนตรีให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคและสนับสนุนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน

(3) เสนอแนะคณะรัฐมนตรีให้มีการออกมาตรการจูงใจ เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน และประชารัฐเกิดแรงจูงใจที่จะปลูกและดูแลต้นไม้ที่ปลูก เช่น มาตรการลดหย่อนภาษีแก่บุคคล เอกชน วิสาหกิจเพื่อสังคม กิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบต่อสังคม การประเมินมูลค่าต้นไม้ให้เป็นทรัพย์สินเพื่อการออมหรือการลงทุน การส่งเสริมการปลูกต้นไม้เป็นอาชีพ การสมทบเงินจากภาครัฐเพื่อการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน มาตรการคาร์บอนเครดิต และอื่น ๆ

(4) กำหนดมาตรการรณรงค์สร้างกระแสทางสังคมและการศึกษา เพื่อให้เกิดศักยภาพ และกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนและประชารัฐให้ความสำคัญนิกกำลังกันปลูกและดูแลต้นไม้

(5) กำกับ ติดตาม ประสานงาน สนับสนุนและเร่งรัดการดำเนินการของคณะกรรมการระดับต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชารัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน

(6) จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศพันธุ์ไม้และวิชาการที่เกี่ยวกับการปลูกและดูแลต้นไม้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศต้นไม้ของประเทศ รวมทั้งกำหนดวิธีการลงทะเบียนต้นไม้และการประเมินมูลค่าต้นไม้ในทางเศรษฐกิจและสังคม

(7) ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน รายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ

(8) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของ กมช. ได้ตามความเหมาะสมจำเป็น

(9) ออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

คณะกรรมการอำนวยการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งจังหวัด (กมจ.)

ให้มีคณะกรรมการอำนวยการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กมจ.” มีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ หัวหน้าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ผู้บังคับการมณฑลทหารบกในพื้นที่ ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัด นายอำเภอทุกอำเภอ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวน 5 คน ผู้แทนเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวน 5 คน เป็นกรรมการ ปลัดจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการอำนวยการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำยุทธศาสตร์ และแผนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนของจังหวัด ตลอดจนอำนาจการและกำกับให้เกิดการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ แผนและงบประมาณไปสู่การปฏิบัติ

(2) มอบหมายหน่วยงานของรัฐ สถาบันทางศาสนา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหมู่บ้านชุมชนในจังหวัด ปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ให้เป็นตัวอย่างและขยายผลไปสู่ภาคเอกชนและภาคประชาชน

(3) ผนวกรุกสร้างกระแสสังคมและส่งเสริมให้มีการปลูกและดูแลต้นไม้ กับประชารัฐทุกภาคส่วนในจังหวัด

(4) จัดหาหรือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ กล้าไม้ที่จำเป็นต่อการปลูกและดูแลต้นไม้ และจัดตั้งสถานีเพาะพันธุ์ต้นไม้ในชุมชน

(5) ให้บริการด้านข้อมูลและวิชาการการปลูกและดูแลต้นไม้แก่ประชาชน

(6) แก้ไขปัญหา อุปสรรคของการดำเนินการติดตามประเมินผล และรายงานให้ กมช. ทราบผลการดำเนินการ

(7) จัดทำฐานทะเบียนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนในระดับจังหวัดและรายงานให้ กมช. ทราบ

(8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานได้ตามความจำเป็นเหมาะสม

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

เพื่อให้การขับเคลื่อนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งมีผลเป็นรูปธรรม คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศจึงได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับ คณะกรรมการอำนวยการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งจังหวัด (กมจ.) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้ทุกจังหวัดตั้งเป้าหมายให้มีพื้นที่สีเขียวในจังหวัดให้ได้ 40% ของพื้นที่ในจังหวัด ในระยะ 10 ปีโดยให้มีการปลูกต้นไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตจังหวัดหรือเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้เพิ่มอีก 26 ล้านไร่ ใน 10 ปี โดยให้ทุกจังหวัดจัดทำแผนบูรณาการการปลูกและดูแลต้นไม้ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดโดยให้จัดทำแผนแล้วเสร็จภายใน 3 เดือน

(2) ให้ทุกหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ทุกแห่งในจังหวัด สำรวจพื้นที่ว่างในเขตของตน เพื่อทำการปลูกต้นไม้ที่เหมาะสมและดูแลรักษาให้เจริญเติบโต

(3) ขอความร่วมมือให้บริษัท ห้างร้าน โรงงาน สถานประกอบการของเอกชนในจังหวัด ได้สำรวจพื้นที่ว่าง เพื่อทำการปลูกต้นไม้ที่เหมาะสมและรักษาดูแลให้เติบโตในลักษณะ CSR

(4) ให้ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนทุกแห่งทั่วประเทศ ร่วมกับภาคประชาชนชุมชนในพื้นที่จังหวัดสำรวจหาพื้นที่ว่างเปล่าหรือพื้นที่ที่มีเงื่อนไข เพื่อปลูกต้นไม้ของหมู่บ้าน/ชุมชนและบำรุงรักษาให้เติบโต

(5) ผนวกรุกให้ครอบครัวต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชนในจังหวัด ดำเนินการสำรวจและปลูกต้นไม้ด้วยความสมัครใจ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในจังหวัด

(6) มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด รับผิดชอบพื้นที่สาธารณะ เช่น ริมถนนทางหลวง ถนนสายต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อดำเนินการปลูกต้นไม้ตามริมทางและดูแลให้เติบโต

(7) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดทั้งเทศบาลต่าง ๆ องค์กรบริหารส่วนตำบลสำรวจพื้นที่ว่างเปล่าหรือที่มีเงื่อนไขในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการปลูกและดูแลต้นไม้ในเขตพื้นที่ โดยให้ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดดูแลในพื้นที่เส้นทางต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่มีสนามบินพาณิชย์ให้พิจารณาดำเนินการเป็นพิเศษที่จะสำรวจและปลูกต้นไม้ตลอดถนนเส้นทางจากท่าอากาศยานเข้าเขตตัวเมือง โดยให้ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดพิจารณาสนับสนุนงบประมาณและการดูแล

(8) ทุกจังหวัดให้ความสำคัญในการปลูกต้นไม้ประจำจังหวัดให้มีจำนวนที่มากขึ้น และกำหนดพื้นที่ปลูกที่ชัดเจนเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด

(9) ทุกจังหวัดจัดให้มีสถานีเพาะพันธุ์ต้นไม้และกระจายพันธุ์ต้นไม้ในหลาย ๆ จุด เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถมาขอพันธุ์ต้นไม้ได้อย่างทั่วถึง

(10) ให้ทุกจังหวัดให้การสนับสนุนงบประมาณ โดยใช้งบประมาณพัฒนาจังหวัดและเงินอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ สมทบงบประมาณการปลูกและดูแลต้นไม้

(11) ให้ทุกจังหวัดจัดให้มีการอบรม ให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการเป็นรุกขกรของจังหวัด ในการดูแลรักษาต้นไม้ให้ถูกหลักรุกขกรรมเพื่อรักษาต้นไม้ในจังหวัด

(12) กำหนดให้มีหน่วยงานที่ชัดเจนในจังหวัดจัดเก็บข้อมูลต้นไม้ในจังหวัดและมีการกำหนดมูลค่าทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

ทั้งนี้ คณะกรรมการระดับจังหวัดอาจให้คณะกรรมการระดับอำเภอ และคณะกรรมการระดับตำบล ใช้แนวทางข้างต้นสำหรับการดำเนินการด้วยก็ได้

คณะกรรมการอำนวยการปฏิบัติการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งอำเภอ (กมอ.)

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการปฏิบัติการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งอำเภอ เรียกโดยย่อว่า “กมอ.” มีนายอำเภอ เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าหน่วยงานภาครัฐในอำเภอ หัวหน้าหน่วยทหารในพื้นที่อำเภอ หัวหน้าหน่วยของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในเขตอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรีและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ ผู้แทนเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน ที่นายอำเภอ แต่งตั้งจำนวน 3 คน เป็นกรรมการ ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงานบริหารการปกครองอำเภอ เป็นกรรมการ และเลขานุการ

ให้คณะกรรมการอำนวยการปฏิบัติการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) สำรวจจัดทำความต้องการ การปลูกต้นไม้ในเขตพื้นที่อำเภอ
- (2) จัดทำแผนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน และขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ
- (3) จัดหาหรือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ กล้าไม้ ที่จำเป็นต่อการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน และจัดตั้งสถานีเพาะพันธุ์ต้นไม้ในพื้นที่

(4) จัดทำฐานข้อมูลและทะเบียนการปลูกต้นไม้ในชุมชนในระดับอำเภอ และรายงานให้ กมจ. ทราบ

(5) กำกับและติดตามการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนในพื้นที่อำเภอ ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและรายงานผลการดำเนินงานให้ กมจ. ทราบ

- (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการปฏิบัติการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งตำบล (กมต.)

ให้นายอำเภอ แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติการปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งตำบล เรียกโดยย่อว่า “กมต.” มีนายกเทศมนตรีหรือนายกองคการบริหารส่วนตำบล เป็นประธานกรรมการ กำหนด ผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบล ผู้แทนกลุ่มอาชีพในตำบลที่นายอำเภอแต่งตั้งจำนวน 5 คน ผู้แทนเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน ที่นายอำเภอแต่งตั้งจำนวน 3 คน เป็นกรรมการ ปลัดเทศบาลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการปฏิบัติการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งตำบล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) สำรวจรวบรวมความต้องการการปลูกต้นไม้ และจัดทำแผนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน
- (2) จัดทำ สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ กล้าไม้ สำหรับการปลูกและดูแลต้นไม้
- (3) สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในตำบล
- (4) จัดทำข้อตกลง ระเบียบ กฎ หมู่บ้าน ชุมชนในการปลูกและดูแลต้นไม้และใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน

(5) รายงานผลการดำเนินงานให้ กมอ. ทราบ

(6) จัดทำฐานข้อมูลและทะเบียนต้นไม้ในพื้นที่ และรายงานให้ กมอ. ทราบ

(7) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

เครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน

กำหนดให้มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนที่ดำเนินการในด้านการปลูกและดูแลต้นไม้ให้เป็นเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ เพื่อผนึกกำลังกับภาครัฐและภาคเอกชน ในการขับเคลื่อนการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนให้เป็นผลในทางปฏิบัติ ทั้งนี้หลักเกณฑ์วิธีการในการกำหนดให้มีเครือข่ายดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็งแห่งชาติกำหนด

3. วาระการปฏิรูปที่ 3 ปฏิรูปกระบวนการปฏิบัติในพื้นที่ภายใต้หลักการประชารัฐ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน โดย

(1) ยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการประชารัฐ ในลักษณะริเริ่มจากประชาชน เป็นการระเบิดจากภายใน ชุมชนมีส่วนร่วมและเป็นผู้ดำเนินงาน การยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จะเป็นการปฏิรูปในขั้นตอนแรก โดย

- ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

- ส่งเสริมการตัดสินใจของชุมชนโดยการประชาคม และให้ชุมชนมีกฎระเบียบ

เป็นกติกาของชุมชนที่ยึดถือร่วมกันในการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน

(2) กระบวนการประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชน และเป็นเวทีในการตกลงใจร่วมกันของชุมชน

(3) กระบวนการเครือข่าย โดยสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต้นไม้ภาคประชาชน ให้เป็นประชารัฐภาคประชาชนในทุกกระดับ

4. วาระการปฏิรูปที่ 4 ปฏิรูประบบฐานข้อมูลและสารสนเทศพันธุ์ไม้ และการสร้างองค์ความรู้ในการปลูกต้นไม้ โดย

(1) มีระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ ทั้งพันธุ์ไม้เฉพาะท้องถิ่น พันธุ์ไม้พื้นเมือง พันธุ์ไม้หายาก และพันธุ์ไม้ประเภทต่าง ๆ ให้เป็นคลังต้นไม้ของชาติ

(2) มีวิทยาการด้านรุกขวิทยา ทั้งวิธีการปลูก การขยายพันธุ์ การดูแล การใช้ประโยชน์ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาการสมัยใหม่ ให้เป็นวิทยาการและบริการที่ประชาชนเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่าย ให้เป็นคลังปัญญาแห่งต้นไม้ สร้างห่วงโซ่คุณค่าของการดำรงชีพของประชาชน และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

(3) มีธนาคารต้นไม้ในทุกระดับ เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ในรูปแบบสวนพฤกษศาสตร์ (Botanic Park) สวนต้นไม้ที่ผสมผสานกับเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเป็นแหล่งสนับสนุนพันธุ์ไม้แก่ประชาชน

ลำดับเหตุการณ์และสถานะปัจจุบันของรายงานฉบับนี้

เมื่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมพิจารณารายงานฉบับนี้เสร็จแล้วได้เสนอต่อที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณาในคราวประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ 50/2559 วันที่ 26 กันยายน 2559 ซึ่งที่ประชุมได้เห็นชอบรายงาน และได้มีมติให้คณะกรรมการนำรายงานไปปรับปรุงก่อนเสนอรายงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

รายงานฉบับนี้ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2559 ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้คณะกรรมการประสานงาน รวม 3 ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) รับไปพิจารณาดำเนินการต่อ และต่อมาคณะกรรมการประสานงาน รวม 3 ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2559 ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงาน รวม 3 ฝ่าย ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการ โดยมีมติเห็นชอบให้มีการขับเคลื่อนเรื่องนี้ ซึ่งปัจจุบันของรายงานฉบับนี้รัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการ

การปฏิรูปการบริหารจัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง และร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการการปลูก และดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชนเข้มแข็ง พ.ศ. ....

การปฏิรูป

วาระที่ 2 มีกลไกในชุมชน ระดับนโยบาย
ระดับชาติ ระดับพื้นที่

วาระที่ 3 ปฏิรูปกระบวนการปฏิบัติ ประชากรรัฐ
ประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน

วาระที่ 4 ปฏิรูประบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ
พันธุ์ไม้

กรอบแนวคิดในการปฏิรูป

1. เน้นไปที่การปฏิรูปการบริหารจัดการปลูก
และดูแลรักษาต้นไม้โดยดึงชุมชนมา
มีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง
2. พิจารณาโลกขับเคลื่อนการปลูกและดูแล
ต้นไม้ในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม
3. มีกระบวนการขับเคลื่อนในรูปแบบประชากร
(รัฐ+เอกชน)
4. มีฐานข้อมูลในการปลูกและดูแลต้นไม้
ในชุมชน

วาระที่ 1 ปฏิรูปให้มีกฎระเบียบการบริหาร
จัดการการปลูกและดูแลต้นไม้ระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการ
การปลูกและดูแลต้นไม้ในชุมชนเพื่อชุมชน
เข้มแข็ง พ.ศ. ....

เป้าหมายในการดำเนินงาน

1. เพื่อการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
2. เพิ่มพื้นที่สีเขียว
3. ลดปัญหาภัยและอุทกภัย
4. เพิ่มคุณค่าต่อการดำรงชีวิตและเป็นทรัพย์สิน
ของประชาชนจากต้นไม้ที่ปลูก
5. เป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประชาชน
และประเทศ

ปัญหา

1. มีหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการอยู่แต่ในช่วง
2 ทศวรรษที่ผ่านมาไม่เห็นผลเชิงประจักษ์
2. การปลูกต้นไม้ขาดการบริหารจัดการที่ดี

